

“Не осторонь, а поряд”

(про обласний семінар з проблеми розвитку читання та письма для розвитку критичного мислення)

Сьогодні ні у кого не викликає сумніву твердження, що особистісні якості педагога, рівень його загальної культури і професійної компетентності обумовлюють ситуацію, коли власні риси та рівень освіченості вчителя будуть притаманні його вихованцям. З огляду на це, в умовах реформування освіти, визначення її орієнтацій у третьому тисячолітті актуальнішим стає набуття якісних змін у професійній діяльності самого вчителя.

Головне завдання педагога-словесника — формувати покоління всебічно розвинутих, свідомих громадян, здатних критично сприймати і самостійно аналізувати інформацію, яку вони отримують під час спілкування з шедеврами словесного світового мистецтва на уроках та в позаурочний час. Учні повинні вчитися замислюватися над тим, що означає для них отримана інформація, як нові знання співвідносяться з тими, що вони вже знають, якими могли б бути наслідки їх використання у майбутньому. Досягти такої мети може використання у навчальному процесі методів і прийомів, які б сприяли активному залученню учнів до навчання, розвивали б у них впевненість у собі, поглиблювали б розуміння цінності власних думок та ідей.

Самі ці питання були основними в роботі обласного семінару “Читання і письмо для розвитку критичного мислення”, що проходив у квітні місяці на базі школи № 3 міста Івано-Франківська для вчителів зарубіжної літератури. Участь у роботі семінару взяли 20 педагогів-словесників області, що викладають у школах предмет зарубіжної літератури.

Із нотаток вчителя Калуської гімназії Валентини Коваленко:

“... І ось семінар. Дивна, шифрована, закодована назва: методика ЧПКМ...

Чи отримували Ви колись задоволення від семінару з методики викладання? Таке буває! Не просто задоволення — насолода!.. Від спілкування з колегами, які є однодумцями. Від самої обстановки, яка дарує моменти творчості і віри в себе...

А таємниче ЧПКМ розшифровується просто, навіть буденно, саме так, як важливо для кожного вчителя: ЧИТАННЯ І ПИСЬМО ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ. Критичне мислення не для уміння критикувати все і вся, а для того, щоб виробити власний погляд, власне судження і... відповідальність за критичне мислення”.

Програмою курсу “Читання і письмо для розвитку критичного мислення” передбачено різноманітні методичні прийоми, які допомагають учителям на уроці будувати ситуації, де використовуються відкриті питання (сократівського характеру), тобто питання, які не вимагають єдиної вірної відповіді. Тоді учні разом із вчителем шукають відповіді та шляхи вирішення реальних проблем, вчаться міркувати вголос і відстоювати свої думки і, що є немаловажливим — вислуховувати, враховувати й рахуватися з

думками того, хто працює поряд. Допомагають цьому пропонувані методикою форми роботи: *багаторівневе опитування, щоденник подвійних нотаток, конструювання асоціативних кущів, кероване читання й передбачуване читання, різноманітні форми групового навчання тощо.*

Використання цих та інших пропонуваних програмою стратегій дає можливість виробляти в учнів уміння самостійно виробляти знання, розвивати духовні й фізичні сили дітей. Робота з текстами світової культури допомагає формувати у школярів почуття відповідальності, вчить вибирати, відстоювати свій вибір, формує почуття толерантності, нерепресивності у ставленні до інших.

Програма у своїй сутності potwierджує трьохкомпонентну структуру уроку. Домінуючим після етапів “викладання” та “усвідомлення” є етап “**міркування**”. На ньому учні обдумовують те, що пізнали в контексті вже існуючого світогляду для того, щоб змінити(доповнити, перебудувати) останній з урахуванням набутого досвіду в процесі навчання.

Особливо на етапі практичного вправлення учителям-словесникам приглянулися такі методичні прийоми як “кубування”, “гронування”, складання сенканів, “порушена послідовність”, “читання з передбаченням”, які можуть бути використані на усіх трьох етапах уроків.

Що ж являють собою стратегії програми ЧПКМ? Ну, хоча б “сенкан”? Складання сенканів допомагає учням виразити свої ідеї, відчуття та уявлення декількома словами — чітко і коротко. Цей прийом можна використовувати майже на кожному уроці як своєрідну “мозкову зарядку”.

“Сенкан” походить від французького слова “п’ять” і означає — вірш, що складається з п’яти рядків. Перш ніж застосувати методику сенкана, треба пояснити учням, як складати такі вірші. Потім треба продемонструвати це на прикладах і лише після цього пропонувати виконати таку роботу. Учитель може попросити скласти такий вірш в парах, але спочатку краще таке завдання зробити в групах. Кожний член групи протягом 3-5 хвилин складає свій сенкан на задану тему, потім усі обговорюють вірші й складають один, спільний.

Правила складання сенкантів:

- Перший рядок має містити слово, яке означає тему (звичайно це іменник).
- Другий рядок являє собою записопису теми, який складається з двох слів (два прикметники).
- Третій рядок виражає дію, пов’язану з темою, і складається з трьох слів (три дієслова).
- Четвертий рядок є фразою, яка складається з чотирьох слів і має виражати ставлення до теми (звичайно, конструкція).
- Останній рядок складається з одного слова, яке є синонімом до теми (перифразування сутності теми).

Такі “вірші” є чудовим інструментом для синтезу складної інформації, оцінки рівня розуміння учнем матеріалу та творчого формування їхніх думок.

Із матеріалів роботи семінару вчителів зарубіжної літератури:

Семінар.

Цікавий, новаторський.

Інформує, захоплює, спонукає.

Пробуджується прагнення до творчості.

Надхнення. (Людмила Хоменко, вчитель Яблунецької школи м.Яремче).

Такі “вірші” є чудовим інструментом для синтезу складної інформації, оцінки рівня розуміння учнями матеріалу та творчого формування їхніх думок.

Учителі зарубіжної літератури області, як і уся сучасна школа, знаходяться на стадії пошуку активних форм і методів навчання й виховання. Допомогою у цьому пошуку їм слугуватимуть стратегії програми ЧПКМ, з якими вони ознайомилися впродовж двох днів під час роботи обласного семінару. У складні моменти роботи вони будуть поряд і слугуватимуть педагогам опорою у досягненні навчально-виховної мети.